

ТУВЕ ЯНСОН ПАЗАРУВАНЕ

Превод от шведски: Анелия Петрунова, 2012

chitanka.info

Беше пет сутринта. Небето — все така свъсено. Ужасяващата воня сякаш се сгъстяваше. Емили вървеше по обичайния маршрут по улица *Робертсгатан* до магазина за хранителни стоки *Блумс Ливсмедел*. Парченцата стъкло хрущяха под обувките ѝ и тя реши в някой от следващите дни да опита да поразчисти. Стига да намереше време от вечното пазаруване. В кухнята вече имаха доста запаси, но в такива времена не се знае, помисли си. Колкото и да беше странно, пред *Блумс* си стоеше старото огледало, Емили спря за момент и си оправя косата. Вече никой не можеше да твърди, че е дебела, по-скоро пълничка — с пицна като на Юнона фигура, както казваше Крисе. Палтото ѝ стоеше по-добре. Зелено и в тон с пазарските торби. Емили стъпи върху висока купчина от тухли и мазилка и прекрачи през витрината. Част от храната беше развалена и миришеше лошо. Моментално забеляза, че отново са идвали — рафтовете бяха почти опразнени. Само на киселото зеле не бяха посегнали и тя прибра всичките консерви, погрижи се за последните пакети свещи и мимоходом грабна нова четка за миене на съдове и шампоан. Сок не оставаше, така че минаваха на вода от рекичката, каквото и да приказваше Крисе за нея. Можеше да се отбие до *Лундгренови* и да хвърли едно око, но беше доста далеч. Друг ден. За да оползотвори все пак сутринта, Емили се шмугна в номер шест, остави торбите на партера и се качи на първия етаж, у семейство *Ериксон*. По-нагоре нямаше как. За щастие при тръгването си *Ериксони* бяха оставили вратата отключена. Емили знаеше, че няма нищо за взимане, отдавна беше приключила с продоволствието тук, но ѝ беше приятно да седи и да отморява крака на изискания диван във всекидневната. Макар че и неговата изисканост беше вече минало: целият в петна и разпорен с нож — те го бяха направили, другите. Важното е, че Емили беше стигнала преди тях. Бе изпитала такова страхопочитание към красотата в спокойните стаи, че не бе взела друго, освен храна. По-късно, когато всичко потъна в разруха и мръсотия, тя спаси едно-друго, за да украси кухнята и да изненада Крисе. Този път си присвои стенен часовник в стил рококо, спрял на пет часа, нейното време за пазаруване. Никой друг не излизаше тогава — хубаво, сигурно време.

Емили тръгна за вкъщи. Почуди се дали на Крисе му понася киселото зеле, особено сега, когато стомахът му бе станал чувствителен. Някъде по средата на пътя пусна за малко тежките торби

и огледа променения пейзаж, смалилото се предградие, където живееше. Наистина не беше останало много. От другата страна на рекичката — съвсем нищо. Странно, че дърветата в парка още не бяха разцъфнали.

И в този миг ги зърна, в края на *Робертсгатан*: две малки точици, които се движеха, движеха се съвсем отчетливо, идваха. Емили хукна.

Кухнята им се намираше на приземния етаж. Обикновено се хранеха на масата там и когато се случи, бяха наред вечерята. Останалата част от жилището остана напълно блокирана. Крисе си съсипа крака ей така, за едното нищо. Според Емили беше абсолютно ненужно той да изскача навън и да бъде затрупан от половината фасада. Нямаше никаква причина за това, освен мъжко любопитство. Хем знаеше много добре какво трябва да се прави, по радиото бяха предупредили: „Останете на закрито, в случай че...“ и така нататък. Сега лежеше на дюшек, който Емили довлече от улицата. Освен това тя провеси черга върху прозореца, останал без стъкла след взрива, и малко по малко го закова с дъски от развалините навън. Извадиха късмет, че кутията с инструменти беше в кухнята. Иначе всеки можеше да влезе през прозореца. За всеки случай тя отдели часове, за да го маскира и от външната страна. Кристиан само лежеше на дюшека, слушаше как Емили заижда себе си и него в къщата и не можеше да се отърве от смътното усещане, че ѝ е приятно, или почти приятно. Той избягваше да я плаши. Спеше доста. Кракът му сякаш не беше много зле, но болеше, не можеше да стъпва на него. Повече го измъчваше тъмнината.

Сега Кристиан се събуди и потърси пипнешком свещта и кибрита на пода до дюшека. Запали свещта — внимателно, за да не изгасне клечката. Ето ги книгите от Ериксонови, непрочетените томове на един свят, който вече нямаше нищо общо с него. Нави часовника си, правеше го всяка сутрин. Беше малко след шест, тя щеше да се прибере всеки момент. Не им оставаше много кибрит.

„Иска ми се — помисли Кристиан — да обсъдим какво се случи, да го назовем, да разговаряме сериозно и по същество. Но не се осмелявам. И не смея да я плаша. Само да можеше проклетият прозорец да остане отворен.“

И тя дойде. Отключи кухненската врата, пусна торбите на масата, усмихна му се леко и показа позлатения часовник на Ериксонови, ужасна вещ.

— Как е кракът? Добре ли спа?

— Много добре — отговори Кристиан. — Намери ли кибрит?

— Не. И сокът е свършил. Разпорили са дивана у Ериксонови.

— Задъхана си — каза Кристиан. — Тичала си. Да не си ги засякла?

Емили си свали палтото и закачи новата четка за миене на съдове на закачалката на старата.

— Трябва да донеса още вода за миене на съдовете от рекичката.

— Емили? Да не си ги засякла?

— Да. Само двама. В далечината. Кажиречи на ъгъла при Едлундови. Може би хората са се насочили към вътрешността на града, щом магазините са празни.

— Ъгълът при Едлундови? Но нали каза, че нищо не е останало? Че бензиностанцията вече я няма?

— Да, разбира се, но ъгълът си стои. — Емили сложи поднос с доматен сок и сухари до него на пода. — Сега се опитай да хапнеш. Измършавял си.

Тя извади домакинския си тефтер и вписа новите кутии на страницата „Зеленчуци“.

Скоро Кристиан пак заговори за прозореца. Трябвало да го отворят, да го освободят и да оставят да влиза дневната светлина, не можел повече в тази тъмница.

— Но те ще дойдат! — избухна Емили. — Веднага ще ни намерят и ще вземат храната, която съм напазарувала! Крисе, хайде прояви малко разум. Не знаеш на какво съм се нагледала! Диванът на Ериксонови... Куп натрошен порцелан, и то античен... Впрочем навън също е доста тъмно.

— Какво искаш да кажеш?

— Ами става все по-тъмно. Преди две седмици можех да изляза на пазар в четири часа, а сега преди пет едвам се вижда.

Кристиан се развълнува.

— Сигурна ли си? Че става по-тъмно? Та нали е началото на юни, не може да става по-тъмно!

— Крисе, мили, успокой се, просто непрекъснато е облачно, не е имало слънце нито веднъж от... Ама нито веднъж.

Той се надигна и я хвана за ръката:

— Здрач ли имаш предвид, или...

— Не, имам предвид само, че е облачно! Облаци, разбираш ли, облаци! Защо държиш да ме тревожиш!

Надалеч, във вътрешността на града, отново се чу сирената. Виеше през дълги интервали, но не спираше, като периодичен безпомощен вопъл, който влудяваше Емили. Той я утешаваше, че в пожарната може би имат генератор, който някак е зациклил, но това не помагаше, тя само плачеше. И сега се разплака, скочи и взе безредно да трупа новите консерви на кухненския рафт, една падна, търколи се по пода и бутна свещта, която угасна.

— Виж какво направи — рече Крисе. — Колко кибрит мислиш, че ни е останал! Какво ще правим, като свърши — ще седим в тъмното и ще чакаме края? Трябва да отворим прозореца!

— Стига с този прозорец! — викна Емили. — Защо не ме оставиш на нещо да се порадвам, нали уж ти харесва да съм радостна! Не ни ли е добре у дома? Вчера намерих сапун, разбираш ли, сапун! — Внезапно спокойна, продължи: — Правя дома ни уютен. Излизам да пазарувам. Измислям изненади... Защо ме тормозиш, защо си толкова негативен?

— А как според теб се чувствам аз? Лежа тук като труп, не мога нито да помогна, нито да се погрижа за теб! Отвратително е.

— Честолюбив си, а? Хрумвало ли ти е, че през целия си живот не съм имала възможност да закрилям никого, да вземам решения, да се нагърбя с нещо важно? Не ми пречи, не ми я отнемай сега! Единственото, което трябва да направиш, за да ми помогнеш, е да не ме караш да се страхувам. — Тя намери кибрит и запали свещта, добави: — Единственото, което ме интересува, е как да им попреча да дойдат и да ни вземат храната. Нищо друго.

Един ден Кристиан забрави да навие часовника. Не посмя да си признае веднага, направи го чак вечерта. Емили стоеше до мивката, замръзна и не дума не обели.

— Знам — рече Кристиан, — непростимо е. Нямам други задължения, освен да навивам часовника, а какво направих. Емили? Кажете нещо.

— Всички са спрели — промълви тя. — Всички часовници до един са спрели. Сега няма да знам кога да изляза на пазар.

Той повтори:

— Непростимо е.

Не говориха повече по въпроса. Но случката с часовника промени нещо, установи някаква несигурност, някаква плахост между двамата. Не се случваше често Емили да излезе с торбите си, а и защо да излиза — хранителните магазини бяха празни, а у Ериксонови само я налягаше меланхолия. И все пак, последния път, когато отиде там, тя спаси големия испански копринен шал, метнат върху пианото. С него можеше да придаде цвят на барикадирания прозорец. На път към къщи Емили видя едно куче. Повика го, но то избяга.

Когато влезе в кухнята, рече:

— Видях едно куче.

Кристиан живо се интересува:

— Къде? Как изглеждаше?

— Сетер на кафяви и бели петна. До парка. Повиках го, но той се уплаши и избяга. Плъховете никога не се страхуват.

— Накъде избяга?

— О, просто избяга. Странно, че никой не го е изял. А какво му се е наложило да яде на горкото животно, не ми се мисли. Но не беше особено мършаво.

Кристиан пак се отпусна.

— Понякога — каза той — ме удивяваш. Жените ме удивяват.

Продължиха по същия начин. Кракът на Кристиан се пооправи и той вече успяваше да сяде пред кухненската маса. Подреждаше по плота й кибритени клечки на купчинки: такъв и такъв брой за такъв и такъв период. Всеки път, когато Емили ходеше за вода, я питаше дали не е видяла другите. Една сутрин тя действително ги видя.

— Мъже ли бяха, или жени?

— Не знам. Бяха далеч в парка.

— А какви са, млади или стари?

— Не разбрах.

— Чудя се — каза Кристиан — дали и те са забелязали, че става все по-тъмно. Как ли го възприемат, обсъждат ли го, възнамеряват ли нещо да правят? Или просто се страхуват? Защо не са заминали като всички останали? Дали вярват, че са напълно сами, че не е останал друг човек, нито един...

— Крисе, мили, не знам, мъча се да не мисля за тях.

— Но ние трябва да мислим за тях! — възкликна Кристиан. — Може би сме само ние и те. Ще е добре да се срещнем.

— Не говориш сериозно.

— Напротив, сериозно говоря. Бихме могли да говорим с тях. Да измислим какво да предприемем заедно. Да споделим...

— Не и храната! — извика Емили.

— Дръж си консервите! — рече Кристиан презрително. — Бихме могли да споделим случилото се, това, за което ти отказваш да говориш. Какво стана, защо стана така и как да я караме, ако изобщо има накъде.

— Трябва да изнеса боклука — каза Емили.

— Изобщо не трябва, ще изслушаш каквото имам да ти кажа. Важно е.

И Кристиан продължи да говори. Опита се да ѝ предаде убеждението, до което бе стигнал през дните и седмиците в затворничество и тъмнина; прояви уважение към преценката ѝ, защото разчиташе на доверието и лоялността на жена си. С което ѝ се обясни в любов, но тя не го разбра: без да каже и дума, тръгна, за да не слуша повече.

Когато Емили излезе, Кристиан бе обхванат от ужасен гняв, добра се до прозореца, съдра испанския ѝ шал, откърти една греда, после втора, настървен от разочарованието се нахвърли върху прозореца, докато кракът му не поддаде и той се смъкна на колене. През малък отвор дневната светлина проникна в стаята.

Емили се върна, спря на прага и извика:

— Скъсал си шала!

— Да! Скъсах го. Светът загива, а на малката Емили ѝ скъсали шала. Ужас! Дай брадвата, бързо!

Кристиан се нахвърли върху барикадата. Отново и отново се свличаше и отпускаше брадвата. После пак опитваше.

— Дай аз — прошепна Емили.

— Не. Ти нямаш нищо общо.

Тогава тя се приближи и го подпря, за да може да довърши. Когато прозорецът беше освободен, Емили се хвана да почисти боклука, който Кристиан беше направил. Той чакаше, но жена му нищо не казваше. Кухнята им изглеждаше съвсем непозната на сивата светлина отвън — уязвима стая, пълна с вехтории и ненужни вещи.

Емили каза:

— Идват — и без да го поглежда, продължи: — Виждам, че се справяш доста добре с крака. Какъвто мърморко си станал, не мога да те понасям вече. Ела да излезем.

Тя отвори вратата на кухнята.

— Имаш ли ми доверие? — попита Кристиан. — Вярваш ли ми?

— Не се прави на интересен, естествено, че ти вярвам. Сложи си палтото, хладно е.

Помогна му да се облече и го хвана за ръка.

Свечеряваше се. Другите бяха съвсем наблизко. Много бавно Кристиан и Емили поеха към тях.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.